

לאמץ את תוכנית טראמפ - ולהיערך

הימין ינסה להשתמש בסירוב הפלסטיני למהלכי סיפוח. זה מהלך מסוכן שעלול למוטט את הסכמי השלום ולהביא להסלמה בגדה וברצועה

עמוס ידלין / פורסם: 27.01.20

מהלכים מדיניים ומערכת בחירות הם שילוב קטלני. מאוד קשה להבחין לעיתים בין עיקר לתפל, בין ספין למהות. מתוך ההבנה הזו יש לגשת ולנתח בזהירות את הצגתה הצפויה של התוכנית המדינית של נשיא ארה"ב, דונלד טראמפ לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני. מההתפתחויות האחרונות ולקראת השבוע הדרמטי בווינגטון עולות כמה נקודות בולטות שיש להתייחס אליהן. הראשונה שבהן היא האינטרס הישראלי ביחס לתוכנית. חשוב לציין שמבחינת הפרמטרים החיוניים לישראל זו התוכנית הטובה ביותר עבורה שהונחה על השולחן מצד גורם בינלאומי מאז ועולם. ודאי בהשוואה למה שהציעו ממשלי קלינטון, בוש ואובמה.

התוכנית של טראמפ צפויה לספק מענה טוב לארבע סוגיות הליבה (גבולות, ירושלים, פליטים וביטחון), ולוודא את שימורה של ישראל כמדינה יהודית, דמוקרטית ובטוחה - בפרמטרים המקובלים על רוב הישראלים. מעבר לכך, יש כאן אמירה ברורה: הסכם חייב להתחשב בעובדות שנקבעו בשטח מאז 1967. אגב כך, העברת מסר חד לצד הפלסטיני על המחיר שנושאת סרבנותם ההיסטורית ושהזמן לא משחק לטובתם.

הנקודה השנייה היא ההבנה המפוכחת שהתוכנית לא תוביל לשלום. הפלסטינים דחו אותה עוד לפני פרסומה, מה שגם מציב אותה כלא-רלבנטית כבסיס למו"מ מאותה סיבה. מלבד ההתנגדות הבסיסית לעקרונות התוכנית, שסודקים את ההנחות שעליהן הושגה התהליך המדיני בשלושת העשורים האחרונים, המערכת הפלסטינית כיום כלל לא מסוגלת להציג עמדה רשמית אחת בגלל הפיצול המתמשך בין פתח לחמאס.

שלישית, מרכיב מהותי בתוכנית הוא תפקידן של המדינות הערביות הפרגמטיות, בדגש על תמיכתן הפוליטית והכלכלית. התוכנית מניחה תמיכה ערבית במהלך ללא תלות בקבלה מוחלטת שלה על ידי הפלסטינים. נכון לעכשיו אין אישור להנחה הזו בריאד ובקהיר, ומדאיג מכך – בעמאן.

למרות הסירוב הפלסטיני, השתיקה הערבית והגינוי (הרפה) באירופה - הדבר הנכון עבור ישראל הוא אימוץ של התוכנית על ידי שתי המפלגות הגדולות. בשלב השני, ובידיעה שאין הסכם באופק, נשאלת השאלה מה הלאה? ברור כי המשך הסטטוס-קוו (המדומה, המציאות אינה קופאת) יוביל למדינה אחת, בהכרח לא-יהודית או לא-דמוקרטית. הימין, לפחות לפי הרטוריקה שלו, ינסה להשתמש במנוף הסירוב הפלסטיני כדי לספח את הבקעה ואת שטחי C. זהו מהלך מסוכן, שעלול למוטט את הסכמי השלום עם ירדן ומצרים, להביא לסיום תקופת הרגיעה בגדה המערבית, להסלמה ברצועת עזה, ולהוביל את ישראל לעימות מדיני עם הקהילה הבינלאומית.

עלינו להבין שהבאת הסוגייה הפלסטינית לקדמת הבמה איננה אינטרס ישראלי. לאחר פרסום התוכנית יש להיערך בזירה הפלסטינית לאפשרות של מהומות והפרות סדר בעלות מאפיינים שונים מהעבר, ובסבירות גבוהה עימות בגדה וברצועה בו-זמנית. יחד עם זאת, מעייניה של ישראל צריכים להיות נתונים להמשך ההתמקדות באיומים הביטחוניים המרכזיים הנשקפים לה, שמקורם בטהרן: תוכנית הגרעין, ההתבססות האיראנית בסוריה ופרויקט הדיוק בלבנון. אסור להרפות מארה"ב ומהקהילה הבינלאומית. זהו הנושא הדחוף והחשוב ביותר על סדר היום המדיני-ביטחוני של ישראל.

בטווח הארוך, אנו מציעים למנף את הסירוב הפלסטיני למהלך לעיצוב מציאות חדשה לפי מתווה ה-INSS. עיקרי התוכנית הם מהלך עצמאי ומתואם עם ארה"ב ומדינות ערב הרלבנטיות על מנת לשמר אפשרות למציאות של שתי מדינות. במקביל, יש לנסות לרתום את הפלסטינים ולתאם איתם ככל הניתן, אולם במקביל ליטול מהם את זכות הווטו - הנובעת מסרבנותם העיקשת - על עתידה של ישראל, ולעצב את התנאים הגיאוגרפיים, הדמוגרפיים והביטחוניים שישמרו את ישראל יהודית, דמוקרטית, בטוחה ומוסרית.

בשורה התחתונה - תוכנית טראמפ היא הזדמנות היסטורית שמשמשת פלטפורמה עבור ישראל לקבוע כיצד היא תיראה בעתיד לפי התנאים והפרמטרים הרצויים עבורה. אם נדע לשמור את האופציה להסכם שיוביל לשתי מדינות, אזי נצא נשכרים ממנה.

אלוף (מיל') עמוס ידלין הוא ראש המכון למחקרי ביטחון לאומי

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5667075,00.html>